

інтерферуючими явищами, а також завданнями на корекцію аналізованих інтерферуючих явищ.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Алимов В. В. Интерференция в переводе (на материале профессионально-ориентированной межкультурной коммуникации и перевода в сфере профессиональной коммуникации): автореф. дис. на соискание науч. степени докт. филол. наук: спец. 10.02.19 “Теория языка” / В. В. Алимов. – М., 2005. – 20 с.
2. Вайнрайх У. Языковые контакты / Вайнрайх У. – К.: Вища школа, 1979. – 246 с.
3. Комиссаров В. Н. Слово о переводе [Текст] / Комиссаров В. Н. – М.: Междунар. отношения, 1973. – С. 162 – 168.
4. Мечковская Н. Б. Социальная лингвистика / Мечковская Н. Б. – М.: Аспект-Пресс, 2000. – 207 с.
5. Миньяр-Белоручев Р. К. Методический словарь. Толковый словарь терминов методики обучения языкам [Текст] / Р. К. Миньяр-Белоручев. – М., 1996. – 144 с.
6. Розенцвейг В. Ю. Проблемы языковой интерференции: дисс. ... доктора филол. наук / В. Ю. Розенцвейг. – М., 1975. – 478 с.
7. Хауген Э. Языковой контакт [Текст] / Э. Хауген // Новое в лингвистике. – Вып. 6. – М.: Прогресс, 1972. – С. 61 – 80.
8. Ярцева В. Н. О сопоставительном методе изучения языков / В. Н. Ярцева // Филологические науки. – 1960. – № 1. – С. 5 – 11.

Волошок И.Ю.

ИНТЕРФЕРЕНЦИЯ И ЕЕ ТИПЫ НА РАЗНЫХ ЯЗЫКОВЫХ УРОВНЯХ

В статье рассматривается суть понятия “интерференция”, ее типы и причины возникновения на разных языковых уровнях.

Ключевые слова: интерференция, биллингвизм, языковой контакт.

Voloshok I.Y.

INTERFERENCE AND ITS TYPES AT DIFFERENT LANGUAGE LEVELS

The article focuses on the notion “interference”, its types and the reasons of appearance at different language levels.

Key words: interference, bilingualism, language interaction.

УДК 37.016:53

Горобець О.А.

РОЛЬ МЕТОДІВ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПІДХОДІ ДО ДОПРОФІЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРИ ВИВЧЕННІ ФІЗИКИ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ

У статті розглянуті теоретичні аспекти інформаційного підходу до допрофільної підготовки, зокрема графічний метод подачі інформації. Представлено результати дослідження ефективності подачі табличних даних у вигляді діаграм.

Ключові слова: методика вивчення фізики, інформаційний підхід, методи візуалізації, діаграми, табличні дані.

Постановка проблеми. Допрофільна підготовка учнів є початковим етапом профільного навчання і невід’ємною складовою процесу вивчення фізики з огляду на її прикладний характер. Необхідність навчити кожну дитину за відносно короткий проміжок часу освоювати, перетворювати і використовувати в практичній діяльності величезні масиви даних визначає провідні завдання допрофільної підготовки, які полягають не лише у наданні інформації про прикладну спрямованість фізики, а й у формуванні відповідних умінь і

навичок самостійної роботи з навчальним матеріалом у старшій школі та інформаційними потоками у подальшій трудовій діяльності.

За нормативними документами, елементи допрофільної підготовки включаються на уроках, у позаурочній та позакласній роботі при вивченні фізики у 8-9 класах. Їх метою є становлення інтересу та мотивації до фізики, створення інформаційної бази знань з предмету, формування вмінь і навичок, які сприяють поглибленому її вивченню.

Значну роль у досягненні поставленої мети відіграє інформаційна компонента допрофільної підготовки, що проявляється через інформаційне наповнення навчального матеріалу та виступає засобом зв'язку між учнем та вчителем. З огляду на те, що даний аспект мало висвітлений у методичних доробках, саме на питанні використання інформаційного підходу при вивченні фізики, а також при здійсненні допрофільної підготовки зупинимось у даній роботі.

Метою статті є дослідження ролі інформаційного підходу у навчанні фізики, зокрема методів візуалізації (з огляду на обширність питання), а саме:

1) з'ясування теоретичних аспектів інформаційного підходу при вивченні фізики та допрофільній підготовці з даного предмету, методів реалізації та результатів їх впровадження;

2) визначення місця методів візуалізації в інформаційному підході до допрофільної підготовки;

3) виокремлення психологічних умов дієвості методів візуалізації;

4) експериментальній перевірці ефективності подання табличних даних у вигляді діаграм.

Виклад основного матеріалу

Інформація є одним із загальних понять науки, що містить нові відомості про навколишній світ, одержувані в результаті взаємодії з ним. У педагогіці та психології під інформацією розуміють зміст будь-якого повідомлення, дані, які розглядаються в аспекті передачі їх у часі і просторі [1].

Широка сукупність способів та численна кількість прийомів роботи з даним робить інформаційний підхід незамінним при вивченні фізики загалом, і зокрема у здійсненні допрофільної підготовки.

Останнім часом інформаційний підхід до навчання все частіше асоціюють із використанням інформаційно-комунікативних технологій, проте спираючись на означення вищезазначеної категорії у авторів [2; 3; 4] **інформаційний підхід** у навчанні слід розглядати, як складну систему процесів переробки інформації, які відбуваються як послідовно, так і паралельно, як з використанням інформаційно-комунікативних технологій, так і без них. На кожному етапі зазначених процесів інформація видозмінюється, відбувається її фільтрація, кодування, виділення спільних рис, розпізнавання, осмислення тощо.

По відношенню до використаних засобів навчання [5], реалізація інформаційного підходу у допрофільній підготовці відбувається за допомогою методів навчання, що сприяють пошуку, сприйманню, переробці, зберіганню та використанню інформації: словесних, демонстраційних, лабораторних, ілюстративних методів, розв'язування задач, роботі з книгою. Їх застосування впливає як на ефективність формування знань, умінь та навичок з предмету, так і загальнонавчальних – умінь раціональної навчальної діяльності, а в цілому – на загальний розвиток учнів, формування та вдосконалення мислительних операцій (аналітико-синтетичної обробки, узагальнення, прогнозування тощо).

При реалізації інформаційного підходу у допрофільній підготовці відбувається формування компетенцій щодо освоєння, перетворення і використання інформації в практичній діяльності. У результаті у дев'ятикласників формується система вмінь і навичок, яка проявляється через:

– уміння самостійно знаходити необхідні джерела інформації;

– використанні на уроці художньої та наукової літератури, відеофільмів та відеороликів, передач;

- уміння зіставляти знайдену інформацію з навчальною;
- навички одночасної роботи з декількома джерелами, з довідниковими виданнями, каталогами, картотеками, інтернетом;
- уміння самостійно готувати доповіді, реферати на задану тему, використовувати наочність тощо.

Інформаційними методами в широкому розумінні можуть уважатися майже всі словесні, наочні та практичні методи навчання. Різним аспектам питання методів, організаційних форм і засобів вивчення фізики в школі присвячені роботи О.І. Бугайова, С.У. Гончаренка, Б.С. Зворикіна, П.О. Знаменського, В.О. Бутова, С.Ю. Каменецького, Є.В. Коршака, Б.Ю. Миргородського, П.Я. Михайлика, О.В. Пьоришкіна, Л.І. Резникова, М.Й. Розенберга, В.Д. Сиротюка, В.Ф. Савченка, М.М. Шахмаєва, В.Д. Шарко та ін.

Одним із шляхів реалізації інформаційного підходу у фізиці є методи візуалізації, до яких належать різноманітні графічні зображення, діаграми, графіки фізичних законів, номографія, геометричні побудови, що застосовуються в механіці, термодинаміці, оптиці та інших розділах фізики, структурні схеми, карти тощо.[6].

Застосуванню графічного методу на уроках фізики присвячені дисертаційні дослідження В.І. Бургун, С.Є. Вознюка, Л.І. Калакіна, Г.В. Касянової, Т.О. Лукіної, А.В. Примакова, Н.Г. Сорочіної та інших.

Про ефективність використання графічного методу висловлювали свої думки О.І. Бугайов, С.П. Величко, С.У. Гончаренко, М.Й. Розенберг, В.Г. Разумовський, Ю.І. Дік, Н.О. Родіна, В.В. Мултановський, А.В. Усова та інші.

Програмно-педагогічним засобам візуалізації та інформаційно-комунікативним технологіям присвячені роботи В.Ф. Заболотного, О.І. Іваницького.

Візуальні дидактичні засоби призначені не лише для ілюстрації навчального матеріалу, оскільки процес пасивного спостереження передбачає мінімальні мислительну та пізнавальну активність учнів, а й, згідно теорії схем Р.С. Андерсона та Ф. Бартлетта та теорії фреймів Ч. Фолкера, М. Минського, необхідні для подолання утруднень пов'язаних із навчанням на основі абстрактно-логічного мислення. Тобто залежно від виду і змісту візуальної інформації даний графічний метод сприяє викладу та систематизації навчального матеріалу, становленню логічних зв'язків між елементами та синтезуванню цілісної системи знань.

У допрофільній роботі методами візуалізації здійснюється пропедевтика підготовки учнів до видів діяльності на виробництві, пов'язаних із складанням та трактуванням графіків, діаграм процесів тощо, графічна грамотність займає особливе місце в політехнічному навчанні та професійному спрямуванні учнів [6].

Останнім часом усе частіше можна зустріти подання фізичних табличних даних у вигляді діаграм [7]. На думку авторів, подібне представлення полегшує сприйняття та запам'ятовування фізичних величин. Дійсно за даними психологів нова інформація засвоюється і запам'ятовується краще тоді, коли знання і вміння створюються із використанням системи візуально-просторової пам'яті, тобто представлення матеріалу в структурованому графічному вигляді не лише дозволяє швидше і якісніше засвоювати нову навчальну інформацію, способи дії, а й активізувати роботу з даним матеріалом у навчальному процесі. При візуалізації навчального матеріалу наглядні образи скорочують ланцюжок словесних роздумів, синтезують схематичний ємнісний образ, узагальнюючи тим самим інформацію.

У контексті з'ясування ролі графічних методів у інформаційному підході ми провели дослідження дієвості подання табличних даних фізичних величин у вигляді діаграм, метою якого була перевірка ефективності даної форми візуалізації.

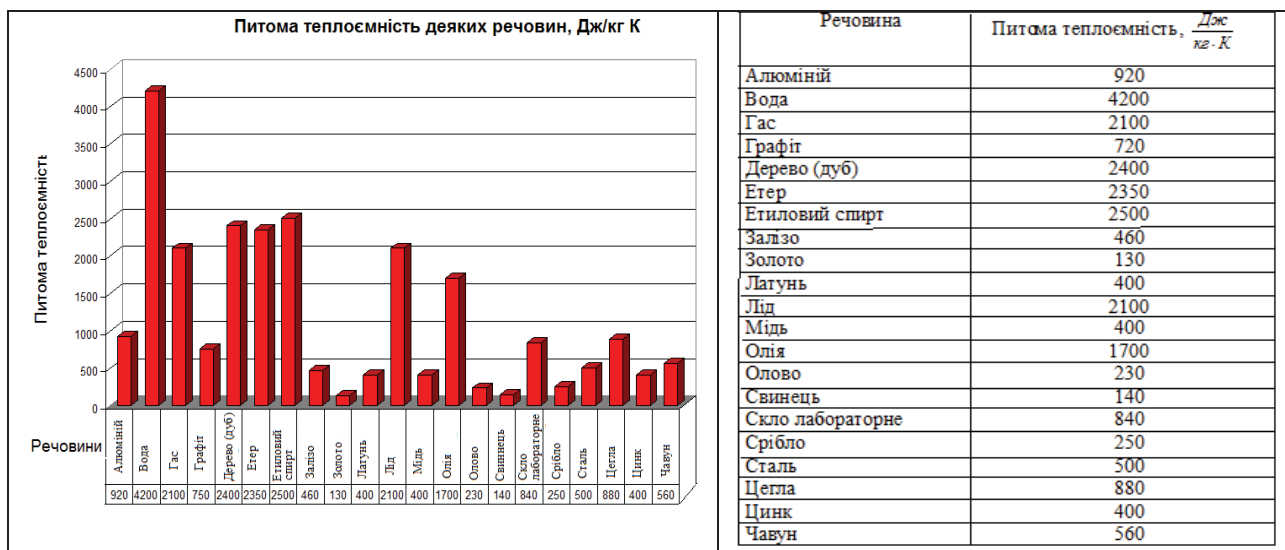
Спираючись на вищенаведені психологічні висновки, припустили, що дана форма представлення табличних даних має сприяти пришвидшенню роботи з таблицями, полегшенню виконанню завдань із її використанням.

У дослідженні брало участь близько 60 учнів 8-го класу, шкіл м. Чернігова. Після вивчення розділу “Кількість теплоти” учні були поділені на дві однорідні групи, яким запропонували два види бланків (Таблиця 1).

Завдання на бланках були ідентичними, різниця полягала лише у представленні табличних даних. Учням перед виконанням методики запропонували подивитись уважно на отримані бланки, звернути увагу, що назви табличних даних розташовані в алфавітній послідовності, їх значення можна в одному випадку визначити за висотою стовпця діаграми, а в іншому знайти у сусідній графі. Поставлене завдання полягало у правильному розв’язанні запропонованих задач, при цьому засікався час, витрачений дитиною на роботу.

Таблиця 1.

Питома теплоємність речовин

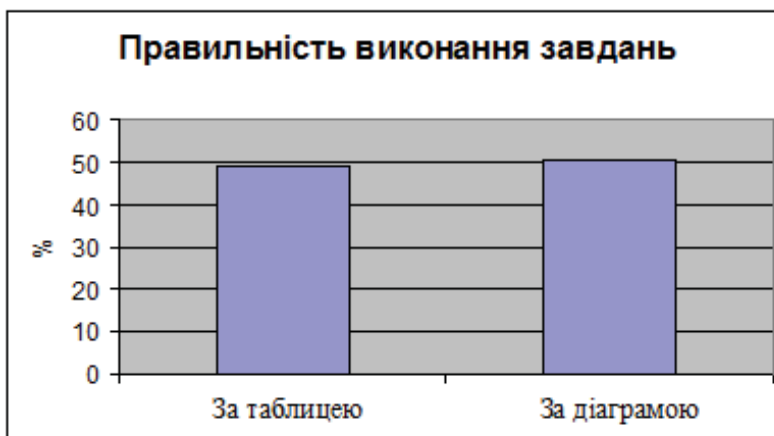

Користуючись діаграмою (таблицею), дайте відповідь на запитання:

- Яка з речовин має найбільшу питому теплоємність? Яке її значення?
- Яка з речовин має найменшу питому теплоємність? Яке її значення?
- Яка з речовин швидше нагріється до температури 100° ?
- Назвіть значення питомої теплоємності для дерева та свинцю. Що означають названі числа в кожному випадку?
- Порівняйте теплоємності чавуну і дерева?
- Запишіть речовини в порядку спадання їх питомої теплоємності.

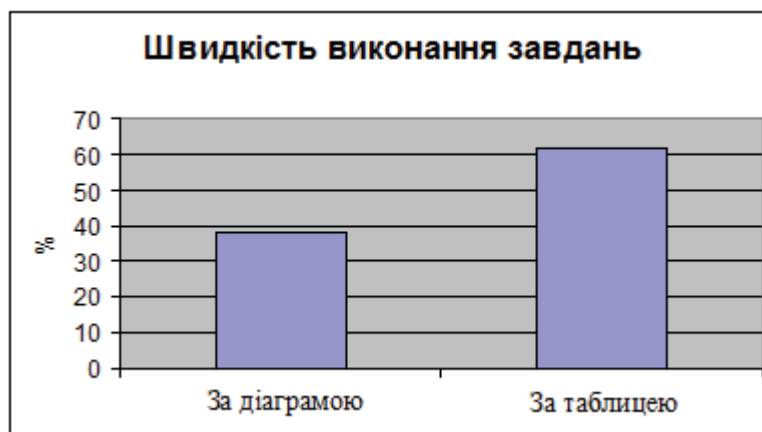
1 кг алюмінію та 1 кг олова надали однакову кількість теплоти. Яка речовина нагріється більше?

Гістограма 1.

Результати за критерієм “Правильність виконання завдань” представлені на гістограмі 1, за критерієм “Швидкість виконання” – гістограма 2. Запропонований спосіб подання табличних даних у вигляді діаграм не підтвердив припущення про його переваги над класичним табличним, незважаючи на психологічні переваги інформації поданої у такому вигляді. Як бачимо, при майже однаковій правильності розв’язування задач, швидкість виконання за діаграмами менша ніж за таблицями.

Гістограма 2

Другим етапом дослідження стало опитування учнів на предмет утруднень, що виникли при виконанні завдань, при цьому 67% учнів, що виконували завдання, користуючись діаграмами, вказали на незвичність даного способу представлення.

Висновки. 1. З огляду на те, що технологічно-розвинуте суспільство задає інтенсивний темп обробки інформації перед фахівцем, виникає необхідність відповідні вміння і навички формувати вже у школярів при здійсненні допрофільної підготовки та профільної освіти. Проведений психолого-педагогічний аналіз ролі інформаційного підходу та методів його реалізації в допрофільній підготовці при навчанні фізики підтверджує його позитивний вплив на створення та вдосконалення компетенцій щодо освоєння, перетворення і використання інформації в практичній діяльності.

2. Використання графічного методу є ефективним засобом навчально-пізнавальної діяльності учнів на заняттях з фізики, який дозволяє вирішувати цілий ряд педагогічних задач: забезпечення інтенсифікації навчання, активізація навчальної та пізнавальної діяльності, формування і розвиток критичного та візуального мислення, образного представлення знань та навчальних дій, підвищення графічної грамотності та ін.

3. Проведе дослідження не підтвердило припущень, зроблених на основі психологічних теорій про те, що подання табличних даних у вигляді діаграм інтенсифікує роботу з ними. Причиною даного результату є невідповідність дітей до сприйняття інформації в такій інтерпретації, що підтверджує опитування учнів. Для об’єктивного результату необхідно у процесі вивчення теми надавати учням можливість працювати як з таблицями, так і з діаграмами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / С.У. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 150 с.
2. Гордієнко Г.Л. Створення і розвиток науково-технічної інформації / Г.Л. Гордієнко. – К.: Наук. світ, 2000. – 56 с.
3. Барановська О.В. Інформаційні методи навчання учнів / [За ред. В.Ф. Паламарчука]. – К.: Знання, 1999. – 34 с.
4. Удосконалення педагогічної майстерності в умовах особистісно орієнтованої освіти. Модульний посібник/ автори-упорядники: В.Р. Ільченко, П.І. Матвієнко, Н.І. Білик. – Полтава:ПОШПО, 2003. – 190 с.

5. Методика навчання фізики в середній школі [електронний ресурс] / М.П. Бойко, М.М. Дідович, В.М. Закалюжний, В.Ф. Савченко. – Ніжин: [LVA20]Савченко Електронний ресурс
6. Резников Л.И. Графический метод в преподавании физики. Пособие для учителей / Л.И. Резников. – М.: Гос. уч.-пед. изд, 1960. – 348 с.
7. Мишак Ю., Коваленко К. Засоби наочності для складання і розв'язування фізичних задач / Фізика й астрономія в сучасній школі. – 2012. – №4. – С. 8-9.

Горобець Е.А.

**РОЛЬ МЕТОДОВ ВИЗУАЛІЗАЦІЇ В ІНФОРМАЦІОННОМУ ПОДХОДІ
К ДОПРОФІЛЬНОЇ ПОДГОТОВКЕ ПРИ ІЗУЧЕННІ ФІЗИКИ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ**

В статті розглянуті теоретичні аспекти інформаційного підходу к допрофільній підготовці, в частині графічний метод подачі інформації. Представлені результати дослідження ефективності подачі табличних даних в формі діаграм.

Ключові слова: методика вивчення фізики, інформаційний підхід, методи візуалізації, діаграми, табличні дані.

Gorobets O.A.

**ROLE OF METHODS IN INFORMATION VISUALIZATION APPROACH TO TRAINING
IN PRE PROFILE STUDY OF PHYSICS IN SECONDARY SCHOOL**

The article deals with theoretical aspects of information approach to pre profile preparation, including graphic method of presenting information. The results of efficacy supply tabular data in the form of diagrams.

Key words: methods of studying physics, information approach, imaging techniques, charts, tabular data.

УДК 37.036

Граматюк О.В.

**ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ
ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ**

У статті презентується педагогічна технологія розвитку творчих здібностей школярів на уроках художньої культури, визначаються основні педагогічні умови ефективності процесу розвитку творчих здібностей школярів на уроках художньої культури.

Ключові слова: творча особистість, творчі здібності, творчі завдання, педагогічна технологія, художня культура.

Створення школи полікультурного виховання з розвивальною культуротворчою домінантою, спрямованою на формування творчої особистості школяра та забезпечення умов розвитку його потенційних творчих здібностей, є актуальною проблемою сучасної психолого-педагогічної науки, що зумовлена пріоритетними завданнями, визначеними Національною доктриною розвитку освіти України в XXI столітті, Концепцією загальної середньої освіти.

Художня культура виступає каталізатором усіх творчих потенцій особистості, здатна пробудити суто особистісні, специфічні якості людини, сприяє розвитку творчих здібностей, налаштовує її на співтворчість. Оскільки художня культура – це навчальний предмет, який виборює своє право на повноцінне існування в сучасних закладах освіти, розробка методики його викладання, пошук ефективних форм і методів – важливе завдання сьогодення.